

Čitateljem v pouk in zabavo.

Modri sodnik.

V majhni vasi med gorovjem otoka Java (pod Indijo) sta se podala Usman in Akim, da bi nabrala s kokos palme orehov. Usman in Akim sta bila prijatelja od otroških let. Igrala sta se kot soseda in ko sta odrasla, sta hodila skupaj na lov.

Usman je rekel Akimu: »Ti si manjši in urnejši od mene. Splezaj na palmo, naberi nekaj zrelega sadu in ga vrži na tla. Jaz bom spodaj pobiral.«

Rečeno — storjeno. Akim je splezal na visoko drevo vedno višje, dokler ni bil pri orehih prav na vrhu. Kako in kaj je bilo dalje, se Akim nikdar več ni mogel spomniti. Prav z vrha je padel na tla in je priletel tako nesrečno na Usmana, da mu je zlomil hrbtenico in je bil prijatelj pri priči mrtev.

Usmanova družina je bila globoko potrta, ker je zgubila zdravega in močnega fanta tako naglo. Tudi Akim in njegovi so bili žalostni.

Ko so pokopali Usmana, so se podali njegov oče in bratje k starešinu vasi, da bi ga vprašali, kaj se naj zgodi z Akimom. On je vendar le ubil njihovega sina ter brata. Akim sam je bil prepričan, da se mora z njim nekaj zgoditi, je pač zakrivil prijateljevo smrt, četudi neprostoovoljno.

Starešina je bil mnenja: Akimov slučaj je zgolj nesreča in radi nezgode človek vendar ne more biti kaznovan.

Starešinov odgovor nikakor ni zadovoljil Usmanove družine. Če jim ni hotel odpreti vrat do prava maščevanja starešina, so si morali pomagati sami do pravice krvne osvete. Usman je bil mrtev. Njegovo smrt je zakrivil Akim, ki mora pretrpeti kaznen. Kdor ubija, naj bo ubit, tako se glasi podedovano pravo, ki je doslej vedno zadovoljevalo vaščane in nikakor pa ne novodobna razlaga nesreče, na katero se je skliceval starešina.

Lepega večera se je podala družina nenadoma preminulega skupno z Akimom visoko v hribe k modrijanu, ki je bil na glasu. Usmanov oče in bratje so razložili staremu možu slučaj in so ga vprašali, kako maščevanje naj zadene Akima. Modri je še vprašal Akima, če se je res dogodil smrtni slučaj tako, kakor mu je bil opisan. Akim je pokimal. Modrijan je zažgal dve zrnji kadila in v oblake dišečega dima je mrmral skrivnostne besede, katerih navzoči niso razumeli. Ko se je razblinil dim, je spregovoril modri takole:

»Usman je mrtev in Akim ga je ubil. On sicer ni bil ubit z Akimovim privoljenjem, a vendar je povzročil Akimu njegovo smrt in Usmanovi družini pripade pravica, da maščuje nad Akimom Usmanovo smrt. Jutri zjutraj ob vzhodu solнца mora biti Akim pod drevesom, s katerega je padel Usman. In tamkaj naj mirno sedi do zatona solнца. Katerikoli član Usmanove družine slobodno spleza na vrh palme in pripravi Akimu isto usodo, kakor jo je prizadjal on Usmanu.«

Po besedah modrijana so se vrnili Usmanovi sorodniki nazaj v vas.

Naslednje jutro je odšel Akim v smrtnem strahu pod palmo in je čakal do solnčnega zahoda. Nobenega člana Usmanove družine ni bilo, da bi mu bil skočil z vrha drevesa za vrat ali na hrbet.

Na ta način se je dokopala pravica do svoje pravice in vsak je živel zadovoljno naprej v neznatnem hribovskem selu na velikem otoku Java.

VESELA ZNANOST.

Svinec je $4\frac{1}{2}$ krat težji nego aluminij. Koliko hitreje pada krogla iz svineca kakor enako veliko krogla iz aluminija?

Svinčena krogla sploh ne pada hitreje nego aluminijasta, ker po zakonu o padanju padajo vsa telesa enako naglo. Seve velja to pravilo, strogo vzeto, le za prostornine brez zraka, vendar ne igra ta okolnost pri kovinastih kroglih nobene vloge.

Koliko je $1 \times 2 \times 3 \times 0 \times 4$?
 $1 \times 2 \times 3 \times 0 \times 4 = 0$.

Katero največje število je mogoče zapisati z dvema številčkama?

Največje število v dveh številkah ni 99, ampak $9^9 = 327.420.489$.

Koliko je vreden 1 kg zlata?

1 kg zlata je vreden po našem denarju 39.000 Din.

Koliko tehta dijamant od 5 karatov?

1 karat znači teža 0.205 grama. Diamant 5 karatov tehta malenkost več nego 1 gr.

Najdragocenejši zaklad zemlje?

Najdražji zaklad, ki ga hrani zemlja, je radij. 1 gram radija pride na več nego 1 četrtniko milijona dinarjev. Radij je 100.000krat tako drag kakor zlato.

Koliko vrstnih redov lahko tvorijo 4 osebe?

Štiri osebe lahko tvorijo 24 vrstnih redov, namreč $1 \times 2 \times 3 \times 4$.

Koliko znaša površina trikotnika, katerega stranice merijo 10, 12 in 25?

Površina trikota s stranicami 10, 12 in 25 je nič. Tak trikot je sploh nemogoč. Pri vsakem trikotniku morata znašati dve stranici več nego tretja, kar pa ni v zgorajnem slučaju, kajti $10 + 12$ ni 25.

Deček je rekel: Imam ravno toliko bratov kakor sester. — Njegova sestra je bila mnenja: Imam dvakrat toliko bratov kakor sester. Koliko jih je bilo?

Bilo je vseh 7 in sicer 4 dečki in 3 deklice.

Tri katerem fizikalnem dogodku je učinek pred vzrokom?

To je v slučaju, če poriva mož samokolnico.

Glava.

Zelo učeni kanonik in pesnik Gleim je pozidal dvorano, v kateri je hotel zbrati spomine na svoje duhovite prijatelje. Kanonika je vprašala imenitna gospa: »Ali boste pustili naslikati vaše prijatelje po stenah v celoti?«

Gospod je odgovoril: »Milostna, samo viteze slikajo od glave do nog, da jim vidimo na slikah tudi ostroge. Od učenjakov slikajo samo glave.«

Razlaga imen mesecev.

Mesec, s katerim pričnemo leto, januar, ima ime po starorimskem bogu začetka, Janusu. Janus je tudi bog vrat, radi tega ima dva obraza: z enim gleda v hišo, z drugim na zunaj.

Čudno ozadje ima februar. Febris pomeni v latinskem jeziku mrzlica. V starorimskem koledarju se je obhajal v tem mesecu poseben spokorni praznik, radi tega se je ta mesec imenoval mesec prečiščenja in febris = vročica, mrzlica, ne znači drugega nego čiščenje.

Marec je dobil ime po starogrškem vojnem bogu Marsu, ki je obenem tudi božanstvo pomladi. Marec namaga zimo.

April ima svoj izvor v latinski besedi »aperire« = odpreti. Po starorimskem koledarju je pričela z aprilom v Italiji pomlad.

Maj je nastal iz imena boginje rasti, ki so jo imenovali Rimljanji Maia. Maj je bila hčerka spomladnega boga Fauna, katerega so nazivali stari Grki Pan.

Junij izvajajo iz imena rimske boginje rojstev — June. Drugi zopet trdijo, da je prejel ta mesec ime po prvem rimskem konzulu Luciju Juniju Brutu.

Z mesecem julijem se je ovekovčel ustvaritelj julijanskega koledarja leta 45 pr. Kr. rimski diktator Julij Cezar.

Cezarjev naslednik Avgust ni hotel zaostati za svojim prednikom. Sebi na čast je pustil upeljati mesec avgust. Da bi pa njegov mesec tudi glede števila dni ne zaostajal za julijem — mesecem velikega Julija Cezarja — je vzel mesecu februarju en dan in ga je obesil avgustu. Ta postopek nam daje tudi razlago, da imata meseca julij in avgust vsak po 31 dni.

Naš deveti mesec nosi latinsko ime septem = sedmi, september, ker je bil v starorimskem koledarju na sedmem mestu.

Iz starorimskega koledarja prevzeti način štetja mesecev se za septembrom nadaljuje. Oktober je pri nas deseti mesec, je bil pa nekoč octo = osmi.

10 številki novem = devet je bil krščen november.

Konečno december (od decem = deset).